

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya.

La correspondència al Director.-- Los originals no's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Las Valls núm. 23.

SABADELL.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell: 5 pàgs al mes.
 Fora: 8 » trimestre
 Un número sol. 1 »
 Anuncis a preus convencionals.

GALICIA Y CATALUNYA

En lo passat número insertarem un notable article del distingit regionalista gallego, catedràtic de la Universitat de Santiago de Galicia, D. Alfred Brañas, en lo qual se donava compte del moviment regionalista en aquella enconrada y per ell haurán pogut veurer nostres llegidors que la tasca regeneradora de la Patria no queda pas ençerá en la regió gallega, que sent, espera y lluyta, per la consecució de lo mateix que 'ns fa bategar als regionalistas de Catalunya.

Já de temps la causa dels dos pobles germans per la comunitat d'ideas y per las vergassadas rebudas del centralisme madrileny, ve á ser una mateixa, já que unas són també las aspiracions que 'ns alentan pera prosseguir cada dia ab més ardor la campanya comensada.

Desde que ab son magnífich llibre *El Regionalismo* nos demostrá lo senyor Brañas los ideals de Galicia, desde que ab la vinguda del gran historiador D. Manel Murguía ab motiu d'esser nomenat mantenedor dels Jochs Florals, s'estengueren mes y mes las relacions amistosas y patrióticas que 'ns unian, no ha minvat un sol dia, ans al contrari, s'han afermat cada vegada mes las amistats contretas en la lluyta per uns mateixos ideals, fins al extrém d'obrar sempre pot dirse de comú acort en la defensa de nostra sagrada autonomia, qu'és lo móvil que 'ns guía als regionalistas dels dos pobles en la noble campanya que hem emprés ab tota la forsa que donan sempre las causas justas.

Y com si no fos prou la germanó establerta per unas mateixas ideas, vingué encara á enrobustir-la la Assamblea Catalanista de Manresa ab la formació de un projecte de Constitució Regional Catalana á fi de que tots sapiguessim ahont enmotillar nostres travalls y

nostra propaganda, que si fou rebut en tota Catalunya com una esperansa afalagadora per los ideals que coban en lo cor dels bons fills de la terra, fou rebut també á Galicia ab verdader entussiasme, que ben de relleu ho posavan en los telégramas rebuts arran de la celebració d'aquella memorable Assamblea. Y ho prova més encara, com pogueren veurer nostres llegidors en lo passat número, la preparació d'una Assamblea paréscuda que tindrà lloch en la suferta y anyoradissa Galicia, qui, seguint las petjadas de Catalunya, 's prepara á formular també son projecte regional, basat, segons ho manifesta lo ponent senyor Brañas, en nostre projecte de Manresa, que be 's pot dir avuy que 's van tocant los resultats per tota Espanya, que ha de ser pera la causa regionalista en general, l'acte més trascendental que s'ha verificat en nostra estimada Catalunya.

No hi ha pas cap dubte, donchs, que las duas regions germanas en la desgracia, ho son avuy mes que may en la lluyta per sa autonomia y vulga Deu que juntats sos esforços quan la hora sia, sigan prou potents pera extirpar de soca y arrel lo malehit centralisme, causa de totas las baixesas á iniquitats que de tant de temps flagellan á las desgraciadas regions que componen l'Estat espanyol, tan gran en lo temps en que era una confederació de tots sos pobles, tan miserable y tan raquíftich desde que la uniformitat ha desconjuntat sos membres pera ferne inútilment un sol de tota la Península.

Avant, donchs, en la empresa comensada, unim cada dia més, gallegos y catalans nostres esforços, y treballém incansables també á fi de despertar á las demás regions que aormidas encara no 's donan prou compte tal vegada de la sort que los espera si segueixen per mes temps indiferents ó insensibles á sa regeneració que es la vida.

Ab l'exemple de Catalunya y Galicia, aixequis també Aragó y València, com ja ho van fent Navarra y Basconia, alsin sa veu en demanda de sas aspiracions patrióticas, formulin sos projectes de constitució en las Assambleas regionals que 's convoquin y quan totas aquestas regions, concretats be sos desitjos haigin lliurement discutit las bases fonamentals de son programa podríam celebrar allavoras una Assamblea general de totas las regions que sentintse ab vida propia, no volen consentir per més temps que se las anul·li y se las ofegui ab una centralisació tan absurda com embrutidora y demanar allavors ab la energia que las circumstancias reclamessin la implantació del regionalisme á Espanya com l'únich remey als mals que 'ns afligeixen y única satisfacció als agravis y esclavitut suferta per las regions espanyolas.

Tant debó que 'ls demás pobles del Nort d'Espanya, seguissen las petjadas de Galicia y Catalunya, tant debó que á no tardar pogues-

sim reunirnos las regions maltractadas y escarnidas, que aquell dia fora 'l dia de la nostra total regeneració.

EXPOSICIÓ AGRÍCOLA DE BADALONA DE 1892

Lo passat diumenge á la tarde tingué lloch á Badalona l' acte solemne d' inauguració de la Exposició Agrícola, organísada per la pàtriótica associació de la localitat «Foment de la Agricultura.»

Las autoritats, associacions y representacions de la vila, foren rebudas per las autoritats de dit poble, associacions y representacions, en l' andén de la estació.

Desde allí s' organisá una manifestació que 's dirigí al local ahont l' Exposició está instalada. La comitiva de la manifestació 's componía de porta-estandarts á cavall, los quals duyan los pendons del «Foment de la Agricultura» y banderas catalanas; seguían varis grupos de pagesos ab arréus de la agricultura, carros alegórichs tirats per briosos y engalanats cavalls, una magnífica premsa tirada per tres mulas, y un carro representant la agricultura catalana. Tancava la comitiva la banda Arnús, lo coro badaloní, lo «Foment de la Agricultura» en corporació, lo Magnífich Ajuntament de dita vila y altrás representacions de dit poble, y 'l representant del senyor Gobernador civil de la provincia senyor Sotomayor, don Gayetá Vidal de Valenciano en representació de la Exema. Diputació provincial, lo regidor senyor Coll en nom del Excm. Ajuntament de la capital, don Joan Coll y Pujol, representant del Director General d' Agricultura, Industria y Comérç, Excm. senyor Marqués d' Aguilar; representació del «Centre Escolar Catalanista» y de *La Dinastia, El Suplemento, La Vanguardia, El Noticiero Universal, La Renaixensa, Lo CATALANISTA* y 'ls periódichs de la localitat, y además seguits d' una inmensa gentada.

Visitada la Exposició, que está magníficament instalada en un grandió local, passá tothom á una extensa sala ahont tingué lloch l' acte oficial d' inauguració.

Ocuparen la presidencia las autoritats avans ditas, veyéntse en l' estrado los representants de las corporacions esmentadas. Lo restant de la sala estava plena de selecta concurrencia.

Lo senyor de Sotomayor obrí la sessió. Lo senyor Sunyol, president del «Foment» doná á tothom la benvinguda.

Lo senyor Tobella, president honorari de dita Associació y president del Jurat, feu altre tant y parlant en catalá explicá lo que significava aquell acte. Dedicá un sentit recort al difunt Excm. senyor don Evaristo Arnús. Després d' atinadas consideracions acabá felicitant per l' éxit de la Exposició, honra de Badalona y de Catalunya.

Lo senyor Vidal de Valenciano en nom de la Excm. Diputació s'adherí al acte fent una gran apologia de la Agricultura.

D. Joan Coll y Pujol en nom del Excm. senyor Marqués d' Aguilár, Director General d' Agricultura, Industria y Comers, feu atínadas consideracions sobre las manifestacions com aquella que Badalona celebrava, felicitantse y fent veurer la importancia que per un poble tenen las tals manifestacions. Al contrari d' altres pobles d' Espanya que quan ve la festa major sols se preocupan de quantas corridas de toros farán, Badalona sols aspira mostrar lo fruyt de son treball.

L' alcalde de Badalona, en nom de tal poble, doná á tothom la benvinguda, felicitant al «Foment.»

Lo senyor de Sotomayor tancá la sessió després d' haver fet constar que sentia no saber pronunciar lo catalá pera parlarlo, declará oficialment inaugurada la Exposició agrícola de Badalona del any 1892.

No cal dir que tots los senyors que parlaren ho feren en catalá, essent molt aplaudits. La concurrència quedá sumament satisfeta. Los convidats foren obsequiats ab un delicat y ben servit refresch.

Amenisaren l' acte la banda Arnús y 'l coro de Badalona qu' executaren algunas pessas catalanas.

* *

Lo diumenge dia 21, á la tarde, tingué lloch l' acte oficial de clausura, davant de numerosa y distingida concurrència, autoritats y corporacions de dintre y fora de la vila.

Obrí la sessió don Joseph Ventura, regidor delegat del alcalde de Badalona, llegint tot seguit lo secretari general de la exposició don Jaume Gresa, una ben feta memoria en que doná compte del veredict del jurat, anomenant los senyors que han sigut premiats per l' ordre següent:

Secció 1.ª—Viti-vinicultura é industria rural.—Diplomas de progrés: senyors García Faria, Joseph Tobella, Joseph Suñol, Felip Suñol, Anton Llampallas, Salvadó germans, Joseph Bosch, Pere Viñas, Andreu Clarós y fill, J. Parera, Andreu Clarós y Creixell, Pere Villuendas y J. Miranda.

Diplomas de mérit: Francisco Porta, Salvadó germans, Joaquim Pujol, Anton Delmás, Jaume Fonolleda, E. Sabatés Martorano, Antolí Massalleras y Miquel Vergés.

Diplomas de perfecció: Arenas.

Diplomas especials: Albert Ahles, Moratona Genís.

Secció 2.ª—Máquinas y aparatos aplicats á la agricultura.—Diplomas de progrés: Ramon Puig y fill.

Diplomas de mérit: Ramon Puig, Bernat Ferrer, y Vidal y Busquets.

Diplomas especials: Moratona Genís, Ables.

Secció 3.ª—Prácticas y publicacions.—Diplomas de progrés: Joseph Gou, J. Guillén y García, Jaume Gresa y Santamaría.

Diplomas de mérit: Joseph Sagalá, Pere Jordi, Joseph Rollan, Lleó Rein y «Butlletí del Foment Vendrellense».

Diploma honorífich: Agustí Aguilar.

Diplomas cooperatius: Pere Company y Fages y Narcís Fuster Domingo.

Secció 4.ª—Horticultura y Floricultura.—Diploma de progrés: Manuel de Gispert.

Diplomas de perfecció: Anton Racquez, J. Cuxart.

Diploma especial: Nonell y fills.

Secció 5.ª—Llevors, fruyts y plantas vivas.—Diploma de progrés: Feliu Camprubí.

Diploma de perfecció: Francisco Porta, Anton Llampallas, Pere Martí, Vicens del Val.

Diplomas honorífichs: Francisco Costa, Juan Cuxart y M. Ralló.

Diplomas especials: Pau Vergés y Joan Guardiola.

Secció 6.ª—Productes químichs aplicats á la agricultura y al bestiar.—Diplomas de progrés: Joseph Soler Pária, Ramón Segalá, Societat de guanos Pilkinson, Jaume Gresa y A. Estalella.

Diploma de mérit: Marcel Ralló.

Diplomas especials: Alomar y Uriach, Pere Vñas, Joseph Xaubet, M. Farest y J. Domenech.

Feu constar també 'l secretari que 'l Jurat en ple acordá donar un diploma de progrés á la revista agrícola *L' Art del Pagés*, á pesar d' estar fora de concurs y de la súplica de son director en contra. Al mateix temps la secció corresponent feu constar la utilitat del aparell «tallant universal», que estava també fora de concurs, exposat pel president del Jurat.

Seguidament don Francisco X. Tobella, en nom del Jurat feu atinadas consideracions sobre l' acte que s' acabava de realisar fent veurer sa utilitat y que tant honrava á la associació y al poble que l' havia realisat.

D. Joseph Ventura, regidor delegat del alcalde de Badalona, doná en nom del poble las gracias á tothom, oferintse en nom de la corporació que representava al «Foment de la Agricultura». Digué que si molt deu lo «Foment» á la memoria de don Evaristo Arnús, també deu agrahir, com lo poble de Badalona, los importants serveys que 'ls hi ha prestat don Joan Coll y Pujol.

Lo senyor Suñol, president del Foment, doná las gracias á tothom per haver contribuït al millor éxit de la Exposició, y especialment á la premsa.

Don Joan Coll y Pujol, representant del director general de Agricultura, Industria y Comers, digué que 'ls elogis á ell dirigits no 'ls mereixia, mes que si feya constar que sempre 'l tindrian al costat pera realisar actes com aquell. En nom del Excm. Sr. Marqués de Aguilar manifestá la satisfacció que dit senyor sentí quan lo dissapte ana á Badalona expressament pera visitar la Exposició.

Doná las gracias al amo del local ahont la Exposició s'ha celebrat y feu votó pera que en lo successiu, animats pels resultats d'ara, puguí Badalona fer altra manifestació de son treball, declarant oficialment tancada la Exposició Agrícola de Badalona del any 1892.

Tots los senyors que parlaren ho feren en nostra llengua, essent aplaudits ab entusiasme per la numerosa concurrència que assistí á la clausura de la Exposició Agrícola de Badalona.

J' HÉROE DEL TIMBAL

—Conteu-mo. ¿Que hi érau vos?

Com si hi era—matviatjel!

No t'he dit que ja era nat?

Donchs aixó ja m'hi obligava.

—Érau molts?

—Prop de tres cents.

—¿Y 'ls francesos?

—¡Uy! espanta

Recordar aquell estó!

Que anava dret á Igualada.

—Y teníau armes?

¡Prou!

Tots los rochs de la montanya

Pareixia que 's dalian

D' un empuny, per estimbarse.

—¿Y canóus?

—¿Per qué 'ls canóus?

Be prou que 'ls ulls s'hi tornavan.

Cada esguart fit al francés

Éra un tret que 'ls abrusava.

—¿Y 'n van matar molts?

—¡Mal llampl

No 's matan taus xais per Pasqua

En tot lo mon, com francesos

Vam mitá 'n quella jornada.

—¿Vos també?

—¡Oh! jo... ¡quí sab!

—¿No ha sabon si 'n van matarne?

—No, noy no;.. jo era un baillet

Com ets tú, y 'm va di 'l pare

«Mira fill, avuy tothom

Ha de morir per la Pátria.»

¿Y jò?—preguntí ab dalit—

«Y donchs!»—Ans d' afrancesarte,

Has de morir deu mil cops

Si deu mil ressucitavas.»

¿Y qué he de fer?—«Tu serás

Desó' ara, 'l guardiá de casa

Y si vingúes cap francés...»

¿Qué li faig, pare?—«¡L' escanyas!»

... Y estrenyentne las dos mans

Com qui tors un coll, marxava

Corrents als penyals del Bruch

Ab lo trabuch á l' espatila.

—¿Que ploreu, avi...?

—¿Jo?, no!

—¿Donchs jo be os veig una llágrima?

—Será pe 'l fum de la pipa.

—¡Si no está encesa!

—Be, calla!

...

—¿Y qué vai fer vos tot sol?

—¿Ahont?

—Dius d' aquesta casa

Alsada en tan frèstech bosch,
Tant sola y tan gran.

—Guardarla.

—¿Y va venir cap gabaig?

—¡Un!

—¿Y us va fer por?

¡Malviatje!

Por, dius?... ton avi, bailet
No ha sabut lo qu' es, fins ara.

Quant va entrar per 'quest portal,
Tan alt com es, va inclinarne
Lo cap, ¿ho sents? y al sèr dins
Ab ulls ferrenys va mirarme:

«Qu' estás sol?»—va dirme.—¡Sil!

«Donchs brau guardiá té la casa.»

Qui sab!—«Tu deus ser un bon gos,
Vina que 't vull á la falda.

«¿Qué tens per menjá?»—'m pregunta.

—¡No rés!—«Y per beure!»—¡Ayguat!

«Y 'l ví?»—L' hem entmatsinat

Per si vosaltres entravau.

«¡Sacri!.. ja m' encens bailet»

Me va dir, pegantme ab rabia.

Y jo olvidant aquells cops

¡Mes m' encens tú!—contestava.—

Ensempls que treya 'l matxet,

Sens ell sentiú, de la vayna.

Y... li vaig tallar 'l coll,

Talment com qui esporga un arbre.

—Vos ploreu, avi.

—Jo... nó!

—Donchs, jo be os voig una llágrima,
Y no 'm diréu qu' es del fum
que la pipa está apagada.

—¿Y després, què vareu fer?

—Me vaig penjar á l' espatlla

Lo timbal d' aquell francés

Y vaig corre á la montanya.

Cada pas que anava dant,

Picava 'l timbal ab rabia

Y 'ls ecos, ab son retruny

Aumentavan mon coratje.

¡Que n' estava d' enardit!

¡Quin terratremol pels aires!

Los redobles del timbal

Removian la montanya!

—Y hont vareu anar?

—Al Bruch!

—¿Y vau veurer la batalla?

—Si fill meu!

—Y que vau veurer?

—Tot un estol de la França,

que corria esporuguit

pels cims avall, á la plana.

—¿De por?...

—¡Si!

¿Per qué?

—No hu sé.

Tan sols se, que vingué 't pare,

Y ab las llágrimas als ulls,

Me digué tot abressantme:

«Fill meu... tu 'ls has derrotat!

Tu fill, ens tornas la Pátria!»

Y vinga abressarme més,

y altre cop vingan besadas..

—Voyeu, altre cop ploreu

Y ara á doll os van las llágrimas.

—Es del fum.

—¡Si us ha caygut

La pipa, y está apagada!

FRANCISCO DE P. BEDÓS.

UNAS QUANTAS PLANAS DE BONA PROSA CATALANA

Ho son efectivament, á nostre parer, y delitosas pera passarhi bonas estonas—travessan de 170—, y ensempls profitosas per son contingut, las que en lo darrer volúm dels «Jochs Florals de Barcelona» duhen la monografia d' en Pere Joan Ferrer, premiada al distingit catalanista, don Francesch Carreras y Candi. que hi estudia, valentse dels documents contemporanis. la figura històrica d' un dels mes famosos capdills militars que prengueren part activa en las guerras es-

devingudas de Joan II y 'ls catalans, com á seqüela de la mort d' en Cárles de Viana.

Sempre 'ns han aparegut los documents en prosa, escrits en lo segle XV, excel·lents exemplars de bona parla catalanesca; lo llenguatge usat en aquella època, sense massa pretensions literarias—justament llavors tatxadas d' exagerada tendència á la subtilitat—desde que creyem sentir poch ó molt de gust pe'ls girs y clausular genuins de nostre matern idioma, hem opinat que constituïa la millor y mes segura base, com no fa molt temps apuntavam en aquestes mateixas planas; pera asatjar de donar forma definitiva y gramatical á la parla literaria y ádhuch á l' ortografia, que están demanant, segons alguns de nostres catalanistas, que 's fixen per medi de reglas generals, absolutament obligatorias pera tots los qui conream nostras renaixudas lletras.

Per sols aquest concepte, donchs, te pera nosaltres molt capdalt importància lo treball del Sr. Carreras, format principalment de cartas y acorts trets de nostres arxius, en que ben gràfica y precisament hi rëssurt vivent y tangible la personalitat d' en Pere Joan Ferrer, en tota la complexitat de fets en que intervingué desde 1462, començament de la lluyta que mes anunt esmentavam, en lo qual tant part formal y activa va pendre, fins al 1480, en que hagueren fi sas diferencies ab la gent del Maresma, que li havia donat per vassalls Joan II, pera premiarli sa defecció á la causa que ab tant ardiment lo General, los Consellers de Barcelona y una gran part de las forsas vivas del pays sustentavan y defenían.

¡Y aquesta causa á tots los catalanistas quánt simpática ens ha sempre sigut! Las planas de «Catalunya vindicada» del malaguanyat D. Lluís Cutxet, en que primera volta, en nostra juvenesa, l' aprenguerem á considerar, las llegim encara avuy nosaltres, guarits de molts entusiasme, per virtut d' històrichs desenganyis, ab fal·lera, y ab lo mateix amor á la llibertat política, sencera ment catalana, que respira quiscuna de las sevas lletras!

Aquest amor á la llibertat política, aquest culte y afecció á las institucions tradicionals de Catalunya, era, diguemho aixís, l' idea fonamental y *matriz* que informava y mantingué per tant llarga temporada la lluyta entre 'ls bons patricis catalans, y son rey, tan expert en l' art de las conjuracions y en las maquinacions, propias pera conquerir partidaris entre certs elements, que 's sentían opressos per la legislació, ó al menys per las costums que havían passat á ésser legals y que llavors vigian en nostra terra.

La qüestió de los *remensas*, efectivament, fou un dels factors importantíssims que entravan en joch en aquella guerra; y doná, baix

certs punts de vista, un caràcter un xíquet egoista y utilitari á la defensa de las lleys constitutivas de nostra nacionalitat, qual defensa, com acabam de significar, imprimia á aquell litigi un sagell tant venerable pera 'ls nostres antepassats, que tant llegítimament conciliar sabian son arrelat monarquisme ab l'entusiasme per sos drets privats y públichs.

En moltes de las guerras civils que hi ha hagut pe'l mon han esdevingut consemblants cosas, volém dir que al costat del objectiu nobilíssim, primer móvil del alsament en armas, ha ocorregut la persecució simultánea d'altres fins secundaris, concebuts y alenats per miras particulars. Que, ab aquest caràcter, en la á que 'ns referim, hi pogué contribuir per part de molts senyors de Catalunya l'idea de que la Corona, mes que á las llibertats de la terra, 'ls volia perjudicar á ells, ab lo poch que 's coneix encara la veritable historia de las *remensas* quasi ja no 'n pot dubtar cap seny imparcial.

Lo senyor Carreras apenas toca en la monografia, directament al menys, lo dels pagesos de remensa. Al historiador, no obstant, mitjantsant la copia fidel dels documents contemporanis, que molt breu y oportunament esmenta (valentse d' un llenguatge tant triat que 's diria inspirat immediatament per la lectura y estudi pacient dels documents referits), los fets successius en que en Pere Joan Ferrer fou actor principal, ó al menys concausa de gran pes, deixa endevinar fàcilment la complexitat de factors secundaris, que podríam nomenar, que anaren desenrotllant las peripecias d' aquella revolta, desde 1462 fins á la pacificació al cap de deu anys, y que permeteren al dit Ferrer pactar ab lo rey, pera obtenir las paus en lo pays, en benefici personal seu y en dany del bon estament d' una important encontrada de Catalunya y fins de las rendas y jurisdicció reyalas.

Pera resseguir aquesta cadena de successos, acut lo senyor Carreras á las llegítimas fonts historials. Y en la lectura dels documents, que, ja en la text, ja en l'apéndix acompanya, tothom hi podrà veure los aconteixements recomptats ab la vivesa y naturalitat de colors que sempre abonan las narracions d' aquella época, y ab la veritat y exactitut, tant en sa evolució com en l'assenyalament de las causas complexas que 'ls engendraren, que de bades fora cercar en las relacions y comentos dels posteriors cronistas.

Lo sentit modernista demana, ara com ara, que l' historia s' escriga sense preconcebuts propòsits *apriorístichs*, y que no hi haja escrúpol en desflustar y desformarne la més poética figura, en cambi de que resulti ben fotografiada ab los perfils de la realitat, y exigeix que 'ls successos se contin ab aquella nuesa de detalls y ab totes aquellas importants menudencias que donguin á compendre sa completa realiació en lo mon subjectiu á l' observació.

Pera aixó lograr, las generalisacions, moltes voltes hipotéticas, filles d'una síntesis poch exacta dels fets, y aydadas pe'l entusiasme pe'ls ideals d'escola ó partit, s'han de sotsmetre sempre á la pedra de toch de la observació, y aquesta solzament pot obtenirse, apel·lant als medis de coneixement intuitiu, que aquí no son altres que las fonts históricas de que mes amunt feyam mérit.

En la monografia que'ns posa avuy la mà á la ploma tot aixó s'ha practicat ab bon enginy. Per aquest motiu, y per rahó de referirse á una época tant important y fins crítica de nostra historia, ens complavém en recomanarla especialíssimamenti á l'atenció il·lustrada de tots nostres abonats.—M.

(De La Veu del Montserrat.)

CORRESPONDENCIA

Sant Esteve de Castellar, 24 d'Agost de 1892.

Sr. Director de LO CATALANISTA.

Molt Sr. meu: Ha passat ja nostra festa major, despedits molts dels forasters que 'ns honraren ab sa presència, tot torná á la normalitat, trevallant á més no poguer las fábricas y los galets dormint, tot escoltant la pluja que 'ls beneficia las terras, engreixant los raims, quo pot dirse están ja á salvo, puig que ab los ruixats d'avuy y de la setmana prop-passada, s'haurá esbravat ja la electricitat acumulada per l'estiu y no es de temer en lo temps que 'ns trobém, amenassant encara lo barómetro novas plujas per lo temporal regnant, pugui provehirse novament de gran cantitat del fluit elèctrich, l'admosfera pera matar las il·lusions dels pagesos, enguany que las tenen ben fundadas.

L'esmentada festa fou lluhidíssima; la orquesta dels *Escalas*, reformada ab un bon terceto de Barcelona cantaren dos bonicas missas, deixantnos saborejar lo Sr. Portas, organista de Betlem, las armonias de l'orga de nostra iglesia; l'orador sagrat digué dos elocuentes discursos, si bé teològichs y en llengua forastera pera que 'ls més no l'entenguessin; la professó lluhidíssima, posant de relleu la coneguda activitat de nostre febrós Regent, pera alzar lo cult á Deu en las solemnitats religiosas.

En lo concert, seronatas y balls arrancaren ruidosos aplausos las músicas *Escalas y Fatxendas*, conservant la merescuda fama, guanyada per tot arreu, ahont fan las delicias de la festa major, únicas diversions que permet una població petita de pochi recursos y no adecuada en altres espectacles de més profit, com passa aquí.

Una nota discordant, no obstant hi hagué, soes: la por del joch. Pera evitarlo, desplegó la forsa pública un ver aparato: los cafés estigueren presos militarment per parellas de la guardia civil, manadas per un tinent; ditas parellas ab los fusells al bras recorrian las varias dependencias dels cafés, entrant ab dita forma fins en los punts de recreo y de esbarjo, hont solament buscava l'home fresca ab que digerir mellor los abundosos y nutritius apats de la festa, en agradosa conversa de sos amichs.

Per fortuna nostra societat se troba curada de sustos y sab mirar ab tota indiferencia la forsa armada, que no pot comprendre encara quant depressa va passant á la historia la necessitat dels seus servoy. Si lo Sr. Tinent de la Benemérita estigués ben penetrat d'aqueixa veritat y s'hagués enterat bé del poble que venia á favorir sempre á la sua presència, de segur hauria arreo-

nat los fusells y aixís al·logerint la carga als seus subordinants; d'aquesta manera fora estat més simpàtica la sua presència en aquesta població, que sab creure y obehir totes las disposicions de las autoritats, mes que sian prohibitivas del joch, al que realment, com totes, té las suas aficions, entregants'hi unicament en las temporadas de tolerancia, com desgraciadament havia succedit y succeïx en altres pobles espanyols, segons se llegeix en los diaris.

Aquí tothom cumples ab son deber; las autoritats respectades per sa forsa moral, per qual motiu tothom protestá d'aquella especie d'estat de siti á que no estém acostumats y la forsa de la guardia civil y mossos d'escuadra s'empavoná lo seu brillant trajo tot per falta de tacte ó coneixement práctic del terren que trepitjava lo seu quefo. Agrahint, no obstant, tothom, contribuís ab la sua honrada energia de caràcter, á destorbar los jochs prohibits, que tantas llàgrimas de condol porta á las familias,

Los forasters pogueren admirar acabada l'esbelta xamaneya del nou vapor, pròxim també á rebre la maquinaria aquest edifici; fou molt visitada y llorejada la obra del Sr. Pobla, fent vots pera que pugui ser acompanyada d'altres del mateix ó altre gènere, que donguin desenvollop industrial y progrés á nostre poble treballador; també de pas fou visitada la obra dels estudis municipals.

Fins altre dia se despedeix son afectíssim,

LO CORRESPONSAL.

NOVAS.

Avuy celebren sa festa major los vehins pobles de S. Feliu del Riú y Ripolllet, pera la primera d'aquestas poblacions ha sigut contractada la orquesta d'aquesta ciutat *Furés* y pera Ripolllet los *Muixins*.

Nostre bon amic y company de causa D. Joaquim Casanovas Gari-Montllor s'uni ab indisoluble llassada lo passat diumenge ab la distingida Srta. D.ª Carolina Costa y Ferrés.

Desitjem als contrayents tota mena de felicitats en son nou estat.

En pochos dias s'han inciats dos incendis en las immediacions de Sabadell, l'un tingué lloch en la torre del Sr. Gorina coneguda per *ca'n Diviu* causant desperfectes en la part ahont hi ha la pallissa, y l'altre se verificá en lo *Plá del forn*, propietat de nostre amic D. Joseph Viver Moadell, cremantse mes de 1,000 pins y destruhint además unas 8 quarteras de la cria de reemplás. Los promotors del primer incendi foren dos noyets que jugavan en la pallisa y 's presum que jugarían ab mistos y en quant al segon se suposa que foren las espurnas llensadas per las máquines sense sendrera del ferro carril del Nört, donchs que per diferents vegadas s'havía acudit á estingir los focs que 'ls carbons encesos, sortint per la xamaneya y esteñentse per lo pinatar eran causa de desperfectes.

Lo dilluns dia 22 dels corrents l'Excm. Sr. Alcalde doná possessió del càrrech de mestre de l'Escola Municipal de música d'aquesta ciutat D. Eusebi Bosch.

Baix la direcció del arquitecte D. Juli Batlleuvel han comensat los treballs en los terrenos de la Rambla, lloch de son emplaçament del edifici fonda y café, propietat dels Srs. Cruz y Forasté.

Corren veus de que una empresa de Barcelona tracta de construhir un tranvía de vapor desde S. Esteve de Castellar á n' aquesta.

Ab goig copéim de nostre estimat company *La Renaixensa*:

«Ha tingut lloch en lo palau de don Eusebi Güell una audició del primer acte d' una ópera qu' están escribint los reputats artistes don Ramon Picó y Campamar, autor de la lletra, y 'l mestre don Joseph García Robles, autor de la música, titulada *Garraf*.

La numerosa concurrència que hi assistí, composta de lo m's granat que tenim á Barcelona en arts y lletres, al liegir lo llibret impres de la ópera, que s' entregá á tots los invitats pera recort de la festa, ja 's feu cárrech de que no anava á sentir una ópera vulgar, elaborada ab los motllos vells de sempre, sino que fixantse sos autors en las darreras evolucions que ha sofert l' espectacle, han concebut una obra ideal, la que, ó molt nos equivoquem, ó be será un treball exemplar per sa forma y pel fondo que entranya.

Son argument es purament fantástich. Es la apología del treball: ell transforma la naturalesa inculta, y, com diu lo poeta per boca de *Labor*: «fa dels arenals vergers espléndits, y flors y fruyts per tot arreu escampa.» Aquestas paraulas. que deurían apendre de memoria tots los fills de la desventurada Espanya, son la glorificació de lo més noble que te l' home á la terra: la fé en lo treball.

La lletra de *Garraf* es enérgica quan deu esserho; dolcíssima en los moments de més tristesa. Lo diálech se succeheix majestuosament, donant lloch á recitats de gran vol poétich y, per lo tant, accesible fins á la comprensió dels aficionats de més escassa cultura musical. No 's pot exigir més avinença entre 'l poeta y 'l músich. Aquella célebre unitat que tant nos admira en las obras de Wagner, y que no es d' estranyar essent lletra y música del mateix home, també 's trasparenta desde 'ls primers compasos en *Garraf*. Poeta y músich s' entenen sempre; lo primer semblant lo llibre de bellesas de concepte ben musicals, y 'l según aprofitantse continuament de totes aquestas ocasions pera produhir un efecte, de bona lley, s' enten, puig cal fer constar que en tota la música que s' executá de la n'ova ópera no sentirem un sol compás d' aqueixos que s' escriuhen pera enganyar als tontos.

La disposició del conjunt es superba. Realment imposa lo sentir alternar ab tanta magestat lo coro ab la veu dels personatjes principals. Se coneix que en García Robles s' ha fixat en la missió que en lo teatre grech tenian los coros.

Si descendim al terreny material de la factura, trobem que com á treball de composició es una obra atrevida; la unitat que veyem entre la lletra y la

música, tampoch falta may á aquesta última en sí mateixa. Tots los afectes, tots los sentiments, tot, absolutament tot, hi te cabuda, sense necessitat de grans cambis de temps, y encara menos de compás; ni sisquera hi figura un sol compás ternari. D' aquí que 'l tros de *Garraf* que se 'ns ha donat á conèixer en lo palau del senyor Güell fos rebut ab tant entussiasme com admiració, lo mateix pels músichs que pels profans; á tots interessá igualment, y per aixó fou unánim la petició de que 's repetís *Da capo*, á lo que accediren ab suma amabilitat los aprofitats intérpretes.

Ab lo dit se comprendrá quan important degué esser la audició que 'ns ocupa. Nosaltres al felicitar als autors de *Garraf*, ho fem ab lo viu desitj de que no deixin de ma sa tasca fins á veurer terminada la obra. No s' oblidin de que al férnosen sentir una part d' ella, han contret un compromís ab quants s' interessan per lo progrés artístich de nostra estimada terra».

Del 20 al 25 del próxim Setembre s' inaugurarà la temporada d' hivern en lo Teatro Romen de Barcelona.

Lo primer estreno en dia de *Teatro Catalá* será el drama en 3 actes de nostre apreciable amic don Joseph Got Anguera, *L' Esclau*.

L' hi desitjem lo mes complert éxit.

Ab motiu de las eleccions de Diputats provincials, desde avuy al 11 del próxim Setembre se trovarán exposadas en los baixos de las Casas Consistorials las llistas dels electors d' aquest districte.

Recomaném la circular emesa fa poch dias per l' Excm. President de la Diputació provincial Sr. Planas y Casals, en lo que desitja per las vinents eleccions de que s' efectuhin ab tota legalitat y moralitat. (?)

Segons diu *L' Ayoli*, se tracta de fundar á Tolosa una associació regionalista que tindrà per portans-veu un setmanari que durá 'l títol de *Lou Leugadonciau*. Aquesta idea la patrocinan un bon número de patriotas amants y defensors decidits de la llengua provençal.

Hem rebut lo nombre 5 del cada dia mes interessant *Butlletí del Centre excursionista de Catalunya*.

En ell hem llegit ab plaer una notable ressenya, intercalada ab ben escullits grabats, de la visita que 'l Centre va fer no hi ha molt temps al novell y famós Museu Arqueològich de la diócesis de Vich.

També s' hi llegeix una interesantíssima disquisició, obra del President del Centre D. Antoni Rubió y Lluch, sobre la «Epoca en que 'ls catalans perderen á Athenas.»

Además se contenen en aquest exemplar del dit Butlletí bon nombre de materias importants.

La causa criminal que l' autoritat militar seguía contra 'l president y directiva del «Foment Catalanista», ab motiu del telégrama dirigit á M. Gladstone felicitantlo per son triomf que es lo de la causa irlandesa, ha sigut passada als tribunals ordinaris per haverse axecat l' estat de guerra en lo principat.

Nostre bon amic, lo president del «Foment Catalanista» D. Francisco Flos y Calcat fou cridat lo dimecres pe'l jutjat d' instrucció del districte de la Universitat pera róbreli declaració.

Segons sembla, l' acció criminal se dirigeix contra 'ls autors d' un suposat delict de *provocació á la sedició*.

Ben coneguts son de tothom los termes en que estava redactat lo telégrama cap del procés, per haverlo publicat la premsa diaria y periódica de Catalunya y per lo tant no devém nosaltres ponderar la falta de fonament d' aquest procés, per que be prou que ho farà la opinió pública y molt especialment lo jutjai instructor, de quin esperém que dictará fallo absolutiu.

Lo senyor Soler de las Casas ha escrit un drama catalá titulat *L'Eunuk*, que s' estrenará en lo Teatro Romea durant lo vinent hivern.

La Comissió de Propaganda del *Foment Catalanista* ha felicitat als il·lustríssims bisbes de Vich y de Menorca, per haver prohibit que sens prévi permís, s' usi altra llengua que la del país en las iglesias de sas respectivas diócessis.

També ha enviat una comunicació al *Centre Federalista* de Barcelona, felicitantlo per haver adoptat la llengua catalana com oficial.

Lo diumenge dia 31 del pasat Juriol á la tarde se verificá en lo Saló de Congressos del Palau de Ciencias una solemnitat musical en la que demostrá al públich los seus avenços l' Orfeó Catalá. Una trentena d' individus componen actualment dit Orfeó, y en las composicions que cantaren ahir, s' evidenciá que posseheix un conjunt de veus ben recomanable, y que canta ab tan gust com sentiment en vias d' adquirir una exquisida escola de cant. Aqueixas envejables condicions sobressortiren sobretot en la interpretació del *Himne catalá* del senyor García Robles, en algunas cansons populars de don Francisco Alió; eu un hermós coral á boca tancada y un coro á veus solas del senyor Millet, y en la *Complante d' en Guillém*, bella composició de don Amadeu Vives.

La sessió 's compongué además d' alguns números musicals á piano sol, pera instrumens de corda, y pera tots aquets elemens y además armonium originals tots los expressats números de compositors catalans. Lo senyor Crandós intepretá al piano sa bonica composició *Danzas españolas*; lo senyor Gay, duas de don Francisco Alió y una d' original, ben recomanable. Lo mateix senyor Gay y 'ls senyors Millet, Brunet, Vives y Lapeyra, en com-

posicions desempenyadas per lo quarteto decorda y varias ademés ab piano y armonium, demostraren possehir singular inspiració y altres envejables condicions pera comprendre distingidament. Una de las pessas més notables fou lo fragment sinfóich *La fada de Rosas* del senyor Lapeyra. Es nn fragment molt inspirat y desenrotllat ab molt coneixement y gust. Dirigiren indistintament laexecució de las composicions los senyors Millet, Vives y Lapeyra. En lo local s' hi reuní una concurrencia distingidíssima, que l' omplí de gom á gom. Totas las pessas foren rebudas ab grans aplausos y algunas s' hagueren de repetir. En resúm, que la de que parlém fou una festa molt lluhida, y que l' orfeó catalá pot estar ben content de sa primera exhibició.

Lo Centre Industrial de Catalunya ha publicat un cartell convidant á tots los tallistas á pendre part en lo primer Certámen d' Esculptura decorativa que deurá celebrarse pe'l vinent novembre.

Se concedirán los premis següents: Premi d' honor consistent en una medalla d' or y diploma adjudicadors al millor treball dedicat á celebrar aquest certámen; un álbun d' esculptura decorativa á la millor alegoria simbolisant la industria; 500 pessetas al millor motiu, estil renaixement, dedicat al immortal Colon; 500 pessetas pera una alegoria que simbolise la música; 150 pessetas pera una alegoria de la primavera; 150 pessetas al millor motia estil Lluís XV; 150 pessetas pera un plafó ó arrimader d' estil modern, aplicable als mobles y que responga á las necessitats á que l' autor lo destine; un álbun de esculptura de art pera un motiu d' estil gótic; medalla de plata y diploma pera una forma decorativa del renaxement espanyol; 100 pessetas pera una copia de fotografia, fototípia ó grabat, devent acompanyarse l' original.

Se concedirán ademés: 100 pessetas á una composició de dibuix; 50 pessetas á un aprenent que no passant del segon any d' aprenentatge presente la millor colecció de treballs propis del mateix, y altres 50 pessetas al aprenent que estant en lo tercer ó quart any presente lo millor nombre de treballs dignes de figurar en lo certámen y ademés una copia, á sa lliure elecció, millor executada, devent acompanyar l' original.

S' ha repartit lo quadern quart dels *Apéndices al Código civil*, important revista que, ab la colaboració de distingits lletrats, ve publicant l' il·lustrat magistrat de la audiencia de Barcelona don Lleó Bonel y Sánchez.

Lo passat dijous s' estrená en aquesta ciutat la tragedia del eminent poeta y Mestre en Gay Saber D. Angel Guimerá «L' ànima morta».

Ab motiu d' assistir á la representació de sa obra lo Sr. Guimerá tlu-guerem lo gust de saludarlo y participar de la merescuda ovació que 'l públich sabadellench va tributarli, cridaatlo al palco escénich al finalisarse cada acte y per repetidas vegadas al acabament de la obra.

— ANUNCI OFICIAL —

Reunits los infrascrits D. R. Bosch Burriel en representació de D. Tomàs Bosch, D. Manel Ribot y Serra en la de la Academia de Bellas Arts d'aquesta ciutat y D. Antón de P. Capmany nombrat per los citats Srs. segons facultat otorgada per abduas parts contrayents, acordan, que, acceptat per dita Academia lo reto artístich à que la convida D. Tomàs Bosch, formulat per aquest en la fulla per ell suscrita y publicada ab lo titol de *Al públich en general y á varios ca.....vallers particulars*

Acordan:

1.er Aténirse en un tot á las sis bases proposadas en la referida fulla y designar à don Mateu Brufas y Romeu com à depositari de la cantitat de *tres mil pessetas* que deuen aportar cada una de las parts contendents.

2.on Lo depòsit deurà efectuar-se per tot lo dia 30 dels corrents, després dels quals los infrascrits procedirán á la redacció definitiva de las bases firmadas per las parts contendents que servirán al jurat pera dictar lo fallo corresponent.

3.er y últim. Comunicar dits acorts á D. Tomàs Bosch y á la Academia de Bellas Arts pera que firmin la present acta en testimoni de haver-se enterat.—*R. Bosch y Burriel.—Manel Ribot y Serra.—Anton de P. Capmany.*—Sabadell 26 Agost 1892.

SECCIÓ DE ANUNCIS

LITOGRAFIA, IMPRENTA Y GRABATS

DE

M. BROSSA

ESPECIALITAT EN TRABALLS COMERCIALS

ESQUELAS MORTUORIAS

ACCIONS, OBLIGACIONS, CHEQUES, TÍTOLS Y BILLETS

Memorandums, Paper de cartas, Facturas, Circulars, Preus corrents, Catálechs, Tarifas, Prospectes, Marcas de fàbrica, Tarjetas de visita, de envió, de participació, de naixement y casament, Calendaris, Diplomas, Programas, Billets pera concerts y en general toda classe de impresions de qualsevulga importancia que sian.

PLEGADORS DE CARTRÓ.

GRABATS SOBRE ACER, COURE Y PEDRA

Litografia é Imprenta de M. Brossa, Las Valls, 23.—SABADELL.

